

Τάσος Δημόπουλος

ΚΕΙΜΕΝΑ ΔΙΧΩΣ ΤΙΤΛΟ ΚΑΙ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η ιδέα, αν τελικά πρόκειται για κάποια ιδέα, για ένα τέτοιο τίτλο, μου ήρθε κάποια στιγμή, όταν μου ζητήθηκε από τον κύριο Γεμενετζή να σκεφτώ τον τίτλο μιας ομιλίας, έτσι ώστε να καταρτιστεί και να αποσταλεί ένα πρόγραμμα με τις ομιλίες των εκπαιδευόμενων που θα λάμβανε χώρα στα τέλη του εκπαιδευτικού έτους. Μία στάση, που είχε αρχίσει ήδη να διαμορφώνεται, σχημάτισε στο μυαλό μου τον παραπάνω τίτλο, ο οποίος απέδιδε κυριολεκτικά την τότε σχέση μου με την σημερινή ομιλία. Μού είχε ζητηθεί ένα κείμενο για το οποίο εγώ, εκείνη την δεδομένη χρονική στιγμή, δεν είχα τότε ούτε τίτλο, ούτε κείμενο. Η σημερινή ομιλία θα μπορούσε να τελειώσει και κάπου εδώ. Ίσως όλα τα πράγματα καταρχήν έχουν, ή θα μπορούσαν να έχουν, ένα τέλος σε ένα «κάπου εδώ», που όμως γίνεται ένα «κάπου εκεί πίσω» τη στιγμή που αρχίζουμε να σκεφτόμαστε, ή να στοχαζόμαστε όπως θα έλεγε ένα οικείο μου πρόσωπο, γύρω από αυτά και να τα βλέπουμε να διανοίγουν το δρόμο τους μέσα από συζητήσεις, βουβές σκέψεις, και κάθε λογής άλλα ερμηνευτικά συμβάντα, τα οποία, την εκάστοτε στιγμή της ανάδυσης τους, διεκδικούν λιγότερο ή περισσότερο θριαμβευτικά την πρωτοκαθεδρία στην εμπειρική σχέση με το α-νόητο.

Ένας από τους οικείους και αγαπημένους μου τρόπους να αναφέρομαι σε τέτοια θέματα είναι να λέω μια ιστορία για αυτά. Πιθανώς να είναι η ιστορία τους. Αυτό δεν μου είναι καθαρό ακόμα, πράγμα εξίσου οικείο και αγαπημένο, αλλά ίσως και να μην έχει σημασία μια τέτοια δοξασία για μια ταύτιση της εξιστόρησης με την ιστορική αλήθεια, εφόσον εν τέλει κάτι τέτοιο υπάρχει. Αν υποστήριζα κάτι τέτοιο, είναι σαν να λέω ότι οι ανιστόρητοι ζουν σε μία λήθη. Μεγάλη ευθύνη τούτο. Πιθανώς να βρίσκονται σε μια ιστορική λήθη και ίσως κάθε λήθη δεν μπορεί παρά αναπόφευκτα να έχει μια ιστορία να πει όταν «μιλήσει». Η αλήθεια όμως; Είναι κάτι ανάλογο με τη λήθη; Παραπέμπει πάντα σε μία λήθη; Η αλήθεια είναι συμβάν θα πουν κάποιοι. Η αλήθεια είναι ιστορική αλήθεια θα πουν κάποιοι άλλοι. Και άλλοι πολλοί θα πουν πολλά και διάφορα άλλα για τη σχέση τους με την αλήθεια. Άλλωστε όλοι μπορούμε να πούμε κάτι για αυτήν την «ανυπόστατη» αλήθεια. Και γιατί όχι; Τώρα θυμήθηκα όμως ότι σας έχω υποσχεθεί μια ιστορία. Μια ιστορία γεμάτη αλήθειες.

Θυμάμαι τότε που μου είχε έρθει ο τίτλος, και πριν τον στείλω με email στον κύριο Γεμενετζή, ότι αμφιταλαντεύτηκα για λίγο στη διατύπωση. Μια εναλλακτική διατύπωση που μου ήρθε στο μυαλό ήταν

«κείμενα δίχως τίτλο και δίχως κείμενο». Στην αντίληψη μου ήταν, και τώρα που το ξανακούω, συνεχίζει να είναι, κάτι πολύ διαφορετικό. Αυτό το εμφατικό, σχεδόν κατά συρροήν, δεύτερο «δίχως», αλλάζει όλη την δυναμική της φράσης. Στην πρώτη διατύπωση διαφαίνεται απλά το τέλος ενός δρόμου, όπου τα κείμενα παρουσιάζονται εξ' αρχής δίχως τίτλο και κείμενο. Στη δε δεύτερη, διαφαίνεται μια πορεία, όπου τα κείμενα αρχικά παρουσιάζονται δίχως τίτλο, αλλά στην πορεία ανακαλύπτουν να είναι και δίχως κείμενο. Μάλλον επέλεξα τον πιο σύντομο δρόμο. Κάπου εδώ πάλι θα μπορούσε να τελειώσει αυτή η ομιλία, αλλά η προσφιλή μας συνήθεια να εκπληρώνουμε τα συνήθη με παρασέρνει στο να συνεχίσω και με άλλες μικρές ιστορίες για αυτόν τον τίτλο.

Με τον καιρό, και όποτε επέστρεφε στο μυαλό μου, είχε αρχίσει αυτή η φράση να μου ασκεί μια απρόσμενη και διαρκή γοητεία. Θυμάμαι κάποια στιγμή τον κύριο Γεμενετζή να λέει μία ιστορία για τον Βιτγκενστάιν και πως όταν ήταν στο Κέμπριτζ, στα πλαίσια ενός διαγωνισμού για την πιο σύντομη ομιλία, έγραψε μια φράση σε έναν πίνακα και την άφησε εκεί. Δεν θυμάμαι τι φράση ήταν, αλλά δεν έχει σημασία. Συχνά, τις σπάνιες φορές που γράφω ένα κείμενο, ξεχωρίζω μία φράση απ' όλες, ένα στίχο από όλους, ένα σημείο στίξης απ' όλα, μία εικόνα, και όλο το άλλο γίνεται όλο και πιο αχνό, περιττό και φλύαρο (όπως τώρα περίπου), με ρυθμό σίγουρα, και ήχο, και σύνταξη, και όλα αυτά που συνθέτουν μια προσπάθεια για πληρότητα της σκέψης. Όλα αυτά τα «και» που κάποια στιγμή τα παραμερίζει ένα «δίχως». Δεν θα έλεγα ότι ήταν αχρείαστα ή ότι παραβλέπω την καθοριστική ιστορικά συμβολή τους στη διαμόρφωση του α-νόητου. Αυτή όμως είναι μέχρι τώρα η μοίρα τους: άπαξ και διαμορφώσουν το α-νόητο γίνονται λήθη. Βέβαια, εδώ είμαστε σε μια αντίστροφη πορεία, όπου, στα πλαίσια μιας προκαθορισμένης χρονικά ομιλίας (ελέω champions league παρατάθηκε η αγωνία του), το άχρονο του α-νόητου, καλείται αν μη τι άλλο να υποστασιοποιηθεί χρονικά μέσω μιας ιστορικής αναδρομής, η οποία θα το ορίζει ως ένα «μέχρι εδώ αυτό ήταν». Εδώ κάποιος θα μπορούσε να πει ότι όλο αυτό είναι αυθαίρετο και ότι οφείλουμε να πάμε «πίσω στα πράγματα αυτά καθεαυτά», και στην άχρονη ουσία τους. Πάλι κάπου εδώ θα μπορούσε να τελειώσει αυτή η ομιλία, τουλάχιστον στη γραπτή της εκφορά και δίχως να λάβει υπόψιν της τα ποικίλα σχόλια τα οποία ήδη ίσως να την έχουν τροποποιήσει.

Θυμάμαι πάλι ότι πρόσφατα, κατευθυνόμενος σε τούτον εδώ το χώρο για να ακούσω κάποια ομιλία, μου ήρθε στο μυαλό αυτή εδώ η ομιλία και το πως σχεδόν «θριαμβευτικά» κατάλαβα τελικά τι είναι αυτό που με γοητεύει σε αυτόν τον τίτλο. Μου ήρθε στο νου ότι δεν μπορώ να τον «δώ» και ότι αυτό που με γοητεύει είναι αυτο ακριβώς · δεν είναι ιδέα. Έχει μια ελευθερία που δεν ανήκει στο κόσμο των ιδεών. Μία α-νόητη και παιχνιδιάρικη ελευθερία. Θυμάμαι ότι το ανέφερα αυτό στον

κύριο Γεμενετζή λίγες εβδομάδες πριν, γέλασε χορταστικά, και είπαμε να αυτοσχεδιάσουμε. Τελικά έγραψα ένα μικρό κείμενο χθες το βράδυ, υπό τους ήχους του τσέλο της Zoe Keating, και έτσι τα «κουβαδάκια» μου και τα λοιπά σύνεργα θα τα πάρω μαζί σε μια άλλη καλοκαιρινή παραλία στις διακοπές που περιμένω ανυπόμονα να έρθουν.

Όσον αφορά για τα κάστρα....
υπάρχει τόση άμμος γύρω μας.